

Geologia del Pla de Barcelona des de l'Observatori Fabra

La ciutat de Barcelona ocupa un pla inclinat, que s'estén des de la serra de Collserola a la mar i entre els rius Llobregat i Besòs, amb un subsòl de característiques molt diverses. La serra de Collserola, on hi ha l'Observatori Fabra, així com els turons de Monterols, el Putget, el Carmel i la Rovira que s'alinen al peu de la serra, són formats per pissarres i gresos intruïts per granitoides i, localment, per calcàries; totes aquestes roques són d'edat paleozoica (entre 500 i 300 milions d'anys). Un sistema de falles esglaona aquestes conjunt de roques fins a sota el mar.

Als graons més baixos, sobre les roques paleozoiques, hi ha dipòsits més moderns, del Neogen, en concret del Miocè (entre 25 i 5 milions d'anys) amb abundants restes fòssils marins que es poden observar a Montjuïc, i del Pliocè (entre 5 i 2 milions

d'anys) que afloren en petits relleus com el Mont Taber, l'indret on s'instal·là el primer assentament romà de la ciutat i on ara hi ha la plaça de Sant Jaume així com els edificis de la Generalitat, l'Ajuntament i la catedral de Barcelona.

Al pla de Barcelona tots els materials paleozoics, miocens i pliocens són recoberts per dipòsits del Quaternari antic o Plistocè (entre 2 milions d'anys i uns 8.000 anys) damunt dels quals hi ha materials més recents, de l'Holocè (dels darrers 8.000 anys). Al peu de la serra de Collserola aquests dipòsits són formats per arrossegalls procedents d'aquests relleus i a la part baixa de la ciutat per dipòsits de platja o d'antigues maresmes, que permeten reconstruir el traçat del litoral en diferents moments del passat. A banda i banda del pla de Barcelona, i separats per Montjuïc, s'estenen els deltes del Llobregat i del Besòs.

Esdeveniments geològics

Aquest esquema mostra, de forma gràfica i simplificada, la relació d'esdeveniments geològics que s'han succeït en el temps geològic a la zona del pla de Barcelona i el seu entorn.

El registre sedimentari és indicat en la columna estratigràfica; el gruix de sediments no és el real, sinó que és referit al temps. Els espais en blanc representen períodes sense sedimentació o en els quals hi hagué erosió.

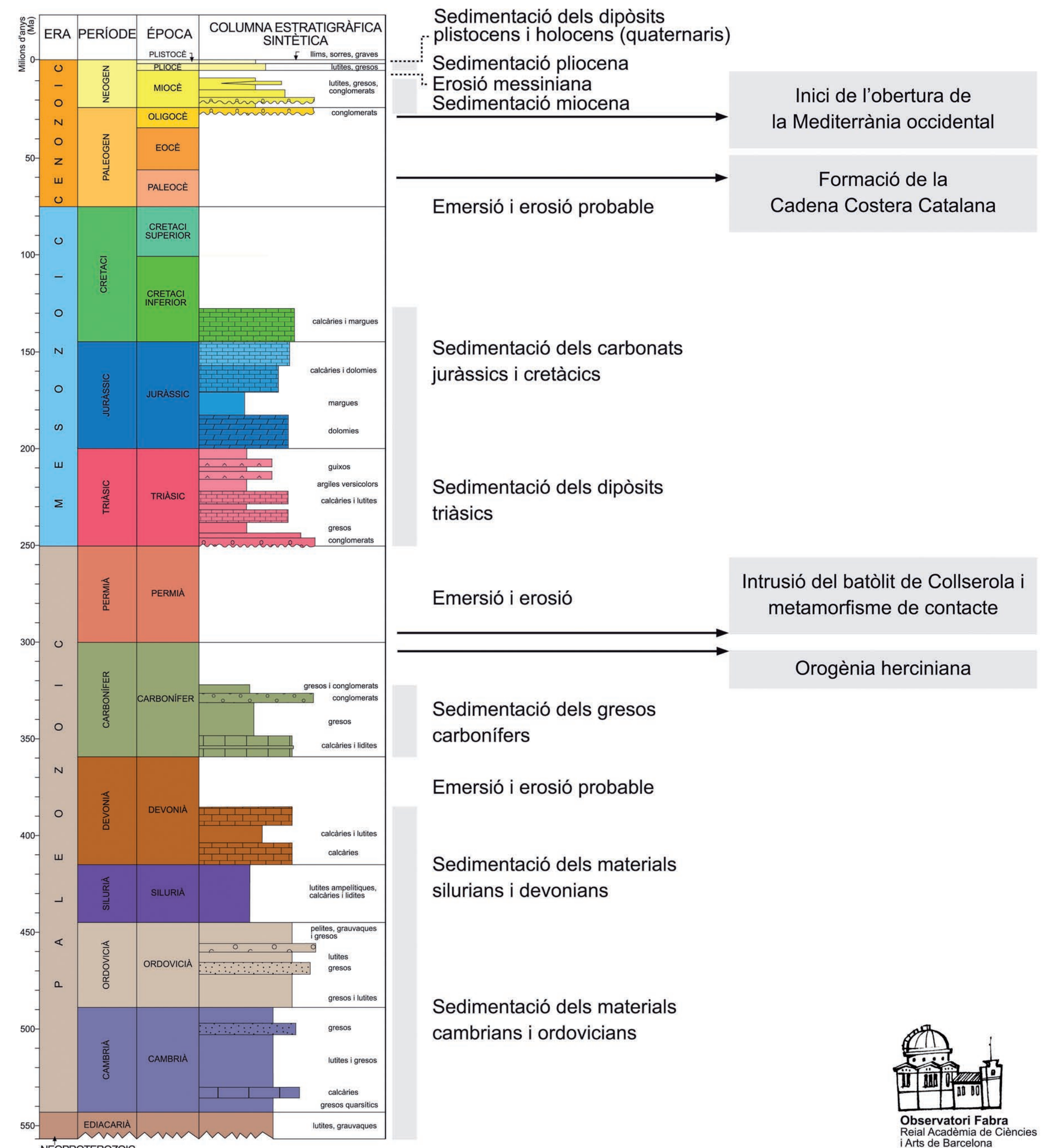
A la banda dreta de l'esquema s'hi indiquen els processos sedimentaris i erosius i, emmarcats, els processos tectònics, ignis i metamòrfics, propis de la geodinàmica interna, amb una línia que els situa en la seva posició temporal.

Entitats col·laboradores

Octubre, 2010

www.igc.cat

NE

DELTA DEL BESÒS

TURONS DE BARCELONA

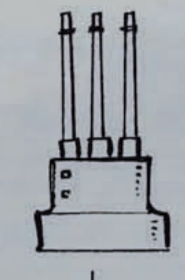
PLA DE BARCELONA

MONTJUÏC

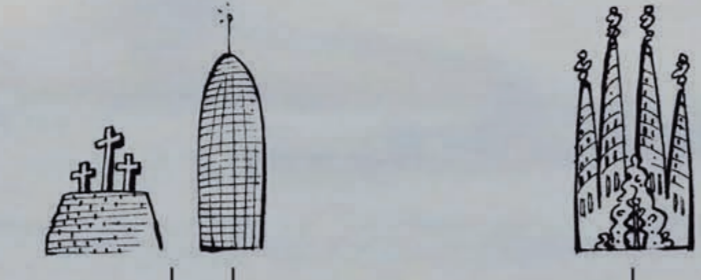
DELTA DEL LLOBREGAT

SW

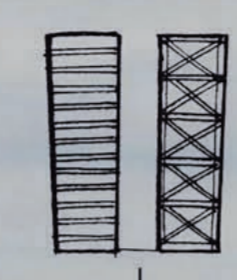
Tèrmica de Sant Adrià de Besòs

Parc Güell Torre AGBAR Sagrada Família

Torres del Port Olímpic

Mont Taber

Catedral Hotel Vela Port de Barcelona

Castell de Montjuïc

Palau Sant Jordi

Port de Barcelona

Aeroport

Mapa geològic de Barcelona i el seu entorn

FONTS CARTOGRÀFIQUES

Mapa hidrogeològic del tram Baix del Llobregat i el seu delta 1:30 000 (2006). Institut Cartogràfic de Catalunya. Institut Geològic de Catalunya i Comunitat d'Usuaris d'aigües del delta del riu Llobregat. Disponible a http://www.igc.cat/web/ca/igc_cataleg.html.

Mapa geològic comarcal de Catalunya 1:50 000, 13. Barcelonès (2005). Institut Cartogràfic de Catalunya. Departament de Medi Ambient i Habitatge i Instituto Geológico y Minero de España. Disponible a http://www.igc.cat/web/ca/igc_cataleg.html.

Mapa geològic de Catalunya 1:25 000, Geotreball I, fulls 393-1-2 (73-30), Mollet del Vallès (2006). Institut Cartogràfic de Catalunya, Institut Geològic de Catalunya. Disponible a http://www.igc.cat/web/ca/igc_cataleg.html.

Mapa geològic de Catalunya 1:25 000, Geotreball I, fulls 420-2-1 (72-32), l'Hospitalet de Llobregat; 420-2-2 (72-33), el Prat de Llobregat; 421-1-1 (73-31), Badalona; 421-1-2 (73-32), Barcelona. En preparació.

Mapa geològic de les Zones Urbanes, 1:5 000, Geotreball III, full 289-124 (421-1-4) Barcelona-Horta. (2009). Institut Geològic de Catalunya i Institut Cartogràfic de Catalunya. Disponible a http://www.igc.cat/web/ca/igc_cataleg.html.

Atlas Geològic de Catalunya (2010). Institut Geològic de Catalunya i Institut Cartogràfic de Catalunya.

Barcelona: la Ciutat Vella i el Poblenou. Assaig de geologia urbana (2009). Riba, O i Colombo, F. Institut d'Estudis Catalans i Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona.

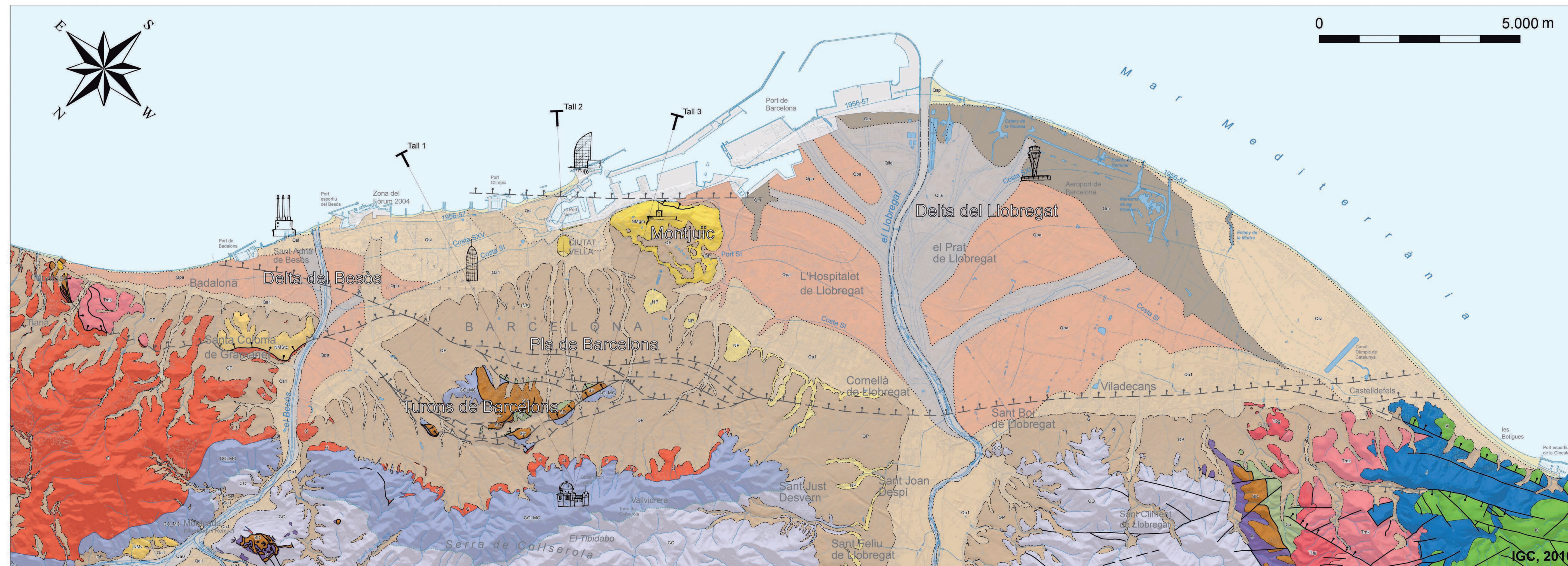
Mapa geotècnic de Barcelona (2000). Bosch i Ventayol i RSE. Institut Cartogràfic de Catalunya, Direcció General d'Actuacions Concertades, d'Arquitectura i Habitatge. CD Rom.

Documents cartogràfics de l'Arxiu tècnic de l'Institut Geològic de Catalunya i del Departament de Política Territorial i Obres Públiques.

Base topogràfica i toponímia extreta del Mapa topogràfic de Catalunya 1:50 000 de l'ICC.

CRÈDITS

Realització: Institut Geològic de Catalunya
Fotografia: Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona
Icones: Cristina Losantos

Llegenda de símbols convencionals

HIDROGRAFIA ACTUAL

- Xarxa fluvial actual
- Llacunes i estanys actuals

HIDROGRAFIA HISTÒRICA

- Cursos de rieres antigues, actualment desviades o canalitzades
- Llacunes, estanys i llits de rius històrics
- 1957 Línia de costa històrica (data)

ANTRÒPIC

- Obres de defensa litoral, molls i terrenys guanyats al mar

SIMBOLOGIA GEOLÒGICA

- Contacte sedimentari concordant
- Contacte sedimentari transicional
- Contacte sedimentari discordant
- Contacte intrusiu
- Límit d'aureòla de metamorfisme de contacte hercínia
- Falla indiferenciada
- Falla indiferenciada suposada i recoberta
- Falla normal
- Falla normal suposada i recoberta

TALLS GEOLÒGICS

- Traça dels talls geològics

IGC, 2010

Llegenda

CENOZOIC

Holocè (Quaternari recent)

Qa0	Graves, sorres i llims dels llits d'inundació actuals de rius i rieres.
Qpa	Sorres, graves i llims de plana al·luvial i deltaica.
Qlla	Sorres, graves, llims i argiles dels llits dels rius abandonats.
Qm	Llims i sorres grises de llacunes i maresmes, en general molt degradades.
Qsl	Sorres dels camps de dunes i dels cordons litorals.
Qsp	Sorres de les platges actuals.

Plistocè-Holocè

Qa1	Graves, sorres i llims de ventalls al·luvials i de terrasses fluvials.
------------	--

Plistocè (Quaternari antic)

QP	Graves, sorres, llims i argiles vermelles, amb nivells carbonatats. Dipòsits de ventalls al·luvials i de terrasses fluvials antigues.
-----------	---

Neogen

Pliocè

NP	Llims, gresos i margues grises, amb restes de fauna marina. Dipòsits d'estuari i marins.
-----------	--

Miocè

NMgm	Gresos arcòsics amb nivells de margues amb restes de fauna marina i de plantes. Dipòsits deltaics. Gresos de Montjuïc.
-------------	--

NMStc	Bretxes vermelloses amb grans blocs de calcàries. Dipòsits d'esbaldregalls. Bretxes de Santa Coloma de Gramenet.
--------------	--

NMv	Bretxes i conglomerats polimíctics amb matriu sorrenca. Dipòsits col·luvials. Conglomerats del Vallès.
------------	--

Paleogen

Oligocè

O	Bretxes, conglomerats poligènics, gresos i lutites. Dipòsits al·luvials i lacustres. Conglomerats de Montgat.
----------	---

MESOZOIC

Cretaci

K	Calcàries i dolomies. Dipòsits de plataforma marina.
----------	--

Juràssic

J	Dolomies. Dipòsits de plataforma marina.
----------	--

Triàsic

Tmk	Calcàries i dolomies, argiles i guixos. Dipòsits de plataforma marina soma. Fàcies Muschelkalk i Keuper.
------------	--

Tb	Conglomerats i gresos de quars de colors vermells i vinosos. Dipòsits al·luvials i fluvials. Fàcies Buntsandstein.
-----------	--

PALEOZOIC

Carbonífer-Permià

CO_MC	Cornianes i fil·lites pigallades. Roques del Cambroordovicià afectades pel metamorfisme de contacte hercinià.
--------------	---

G	Granodiorites i granits amb filons de pòrfirs granítics i granodiorítics. Es van emplaçar durant el Permià.
----------	---

Carbonífer

Ca	Gresos i pissarres, amb nivells de conglomerats de quars intercalats. Dipòsits de conca marina. Fàcies Culm.
-----------	--

Silurià-Devonià

SD	Calcàries i dolomies ocre, localment margues, amb restes de crinoïdeus. Dipòsits de plataforma marina carbonàtica.
-----------	--

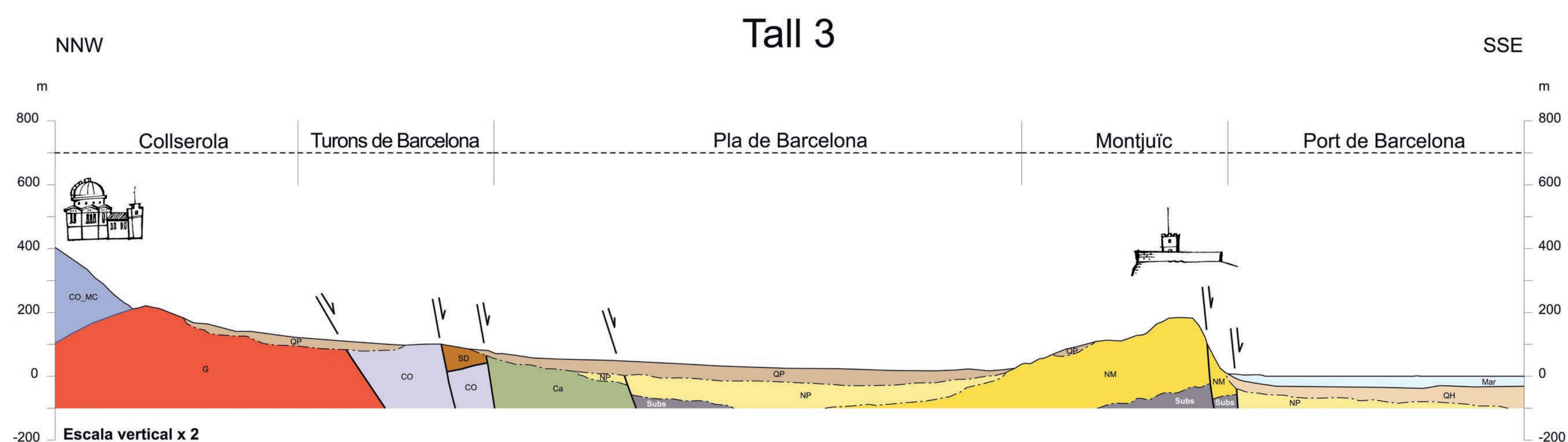
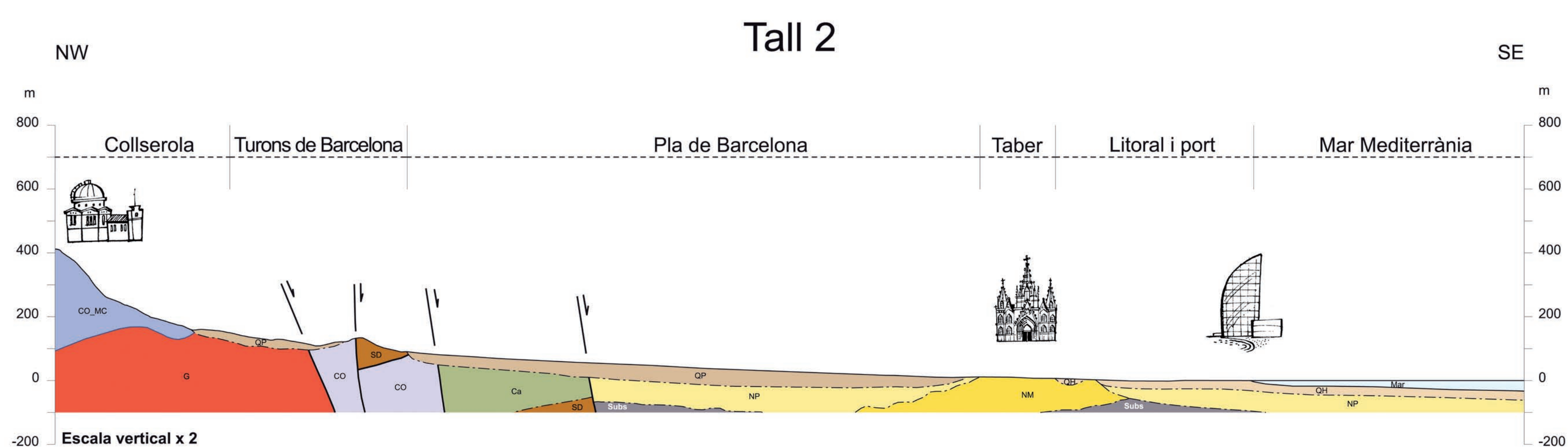
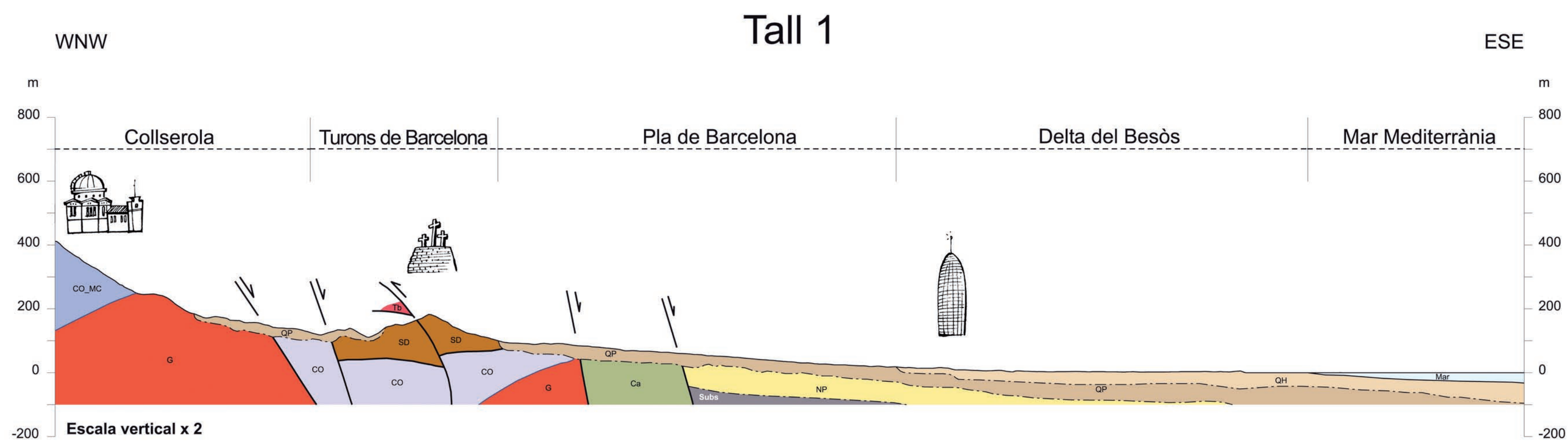
Silurià

S	Pissarres negres, amb restes de graptòlits. Dipòsits marins d'ambients restringits.
----------	---

Cambroordovicià

CO	Alternança de gresos i pissarres, amb nivells carbonàtics intercalats. Dipòsits de conca marina.
-----------	--

Talls geològics

Llegenda complementària

QH	Sediments holocens indiferenciats; inclou les unitats Qa0, Qpa, Qlla, Qm, Qsl i Qsp.	Subs	Substrat prepliocè indiferenciat
-----------	--	-------------	----------------------------------

Explicació dels talls

Els talls geològics són un model aproximatiu a la distribució de les roques en fondària. Es construeixen d'acord amb les dades disponibles de superfície, obtingudes directament sobre el terreny, i de les dades de subsòl que proporcionen els sondatges.

Els dipòsits del Miocè, el Pliocè i el Quaternari (Plistocè i Holocè) del pla de Barcelona només tenen algunes desenes de metres de gruix.

Per aquesta raó s'han construït els talls geològics amb l'escala vertical exagerada, de manera que la seva lectura sigui més clara.

En els talls geològics s'hi indiquen alguns dels edificis emblemàtics de la ciutat per tal que la persona que observa se situï entre la munió d'edificis; també són al mapa geològic i a la fotografia panoràmica de la ciutat.